

IBAN

BOSCH ARCHITECTUUR INITIATIEF

Het BAI is het architectuurcentrum van Den Bosch. Het Bosch Architectuur Initiatief levert als non-profit organisatie een constructieve bijdrage aan de kwaliteit van de gebouwde omgeving in en om 's-Hertogenbosch. Wij geloven namelijk dat het vergroten van inzicht in de vormgeving van onze leefomgeving, en het aangaan van de dialoog hierover, een positieve invloed hebben op de planvorming.

Met een divers programma van lezingen, visites, filmreeksen en debatten brengen we een open gesprek op gang. Bij het BAI treffen publiek, professionals en beleidsmakers elkaar om informatie te delen, te discussiëren, samenwerkingsverbanden te vormen en natuurlijk ook om elkaar informeel te ontmoeten. Op deze manieren zetten we ons, al sinds 1995, in voor versterking van het vakgenotennetwerk, vormen we de link tussen professionals en publiek en agenderen we de actuele ontwikkelingen in en rond de stad.

2024 In 2024 zijn we begonnen met een jaarthema. Door de enorme opgaven op gebied van het woonprogramma, hebben we het thema **'GEMEENSCHAPSGERICHT WONEN'** gekozen. Hierin staat kwaliteit van wonen voor diverse doelgroepen, en de bijbehorende kwaliteit van het publieke, individuele of collectieve domein hieromheen centraal. Een grote BAIPRAAT over coöperatief wonen was de kick-off hiervan. Met opvolgend een visite en een filmvertoning over dit onderwerp. In 2025 vervolgen we het jaarthema.

Het team van het BAI bestaat in 2024 uit:

PROGRAMMAMAKERS:

Merle Ebskamp
Joey van der Maat
Stan Wagter

COÖRDINATIE:

Diana de Jong

VRIJWILLIGERS:

Dorus Vleer

BESTUUR:

Roel van Lent (voorzitter)
Peter Princen (penningmeester)
Arjan van Boekel

COMITÉ VAN AANBEVELING:

Floris Alkemade
Janneke Bierman,
Heleen Herbert
Willem van der Made
Erik Leijten

GEMEENSCHAPSGERICHT

INNOVATIE KWARTIER DEN BOSCH

In het Grasso hadden de deelnemers een inspirerende middag waarin we meegenomen werden in de gebiedsontwikkeling 'Innovatie Kwartier Den Bosch' (IKDB). Door middel van meerdere presentaties, een rondleiding en dialoog werd zowel professional, bewoner als belangstellenden meegenomen in de ambities om een Bossche data-ecosysteem te realiseren waar innovatie, ontmoeting en (sociale) duurzaamheid centraal staat.

Deze ambities wilt het IKDB in de toekomst realiseren, maar stiekem is de reeds getransformeerde Grasso al een hedendaags succes in data-innovatie en communityvorming. De bouw van de Grasso in 1912 zette de ontwikkeling van de westzijde van de stad in gang. Ook nu vormt de monumentale machinefabriek de start voor het ICT & Data ecosysteem van het IKDB.

Voor de ontwikkeling van het verdere gebied blijkt flexibiliteit een belangrijk ingrediënt te zijn om de gestelde ambities te bereiken. Het nieuwe ruimtelijke raamwerk faciliteert flexibiliteit in de voortdurende ontwikkeling, denk bijvoorbeeld aan de vestiging van bedrijven, maar ook de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Vanuit het

publiek werd dit bevestigd: Hoe zorgen we ervoor dat het gebied niet alleen nu, maar ook in de toekomst blijft bruisen, leven en innoveren? Hebben we dan nog wel grip?

De plannen bevatten daarom ook een publiek-private samenwerking tussen ontwikkeling en beheer waardoor langdurig monitoren en bijsturen mogelijk blijft, om zo de kwaliteit van het gebied te waarborgen. Bij het toekomstbestendig maken van het gebied hoort ook de samenwerking tussen jonge, net startende bedrijven en volwassene bedrijven. Dit milieu van kruisbestuiving moet een versnelling geven aan de innovatie, maar ook zeker bijdragen aan een prettig en levendig gebied om te wonen, werken én verblijven. Over deze levendigheid werd vanuit het publiek ook de zorg uitgesproken dat het geen plek moet worden met losse bedrijven waar men elkaar niet kent. Team IKDB gaf daarop toelichting dat er in het plan veel ruimte wordt gemaakt voor ontmoeting: zowel door gemeenschappelijke voorzieningen (denk aan

7 11 APR

het delen van een bedrijfskantine) als openbare plekken in het stedelijke groen.

Naast bedrijvigheid is er in het gebied straks ruimte voor onderwijs, wonen en verblijven. Het totale programma van de plek is dan ook flink en resulteert in een hoogstedelijk woonmilieu. Het publiek stelde daarop de vraag hoe er omgegaan wordt met het woon-werkverkeer en de potentiële auto's die dit met zich meebrengt. Team IKDB gaf aan dat het gaat werken met een mobiliteitshub en dat de ligging vlakbij het station wil benutten. Dat laatste moet plaatsvinden door het beter verbinden van IKDB met het station en de stad. De route naar het station zal vooral gevoelsmatig verkort moeten worden, terwijl er voor de verbinding met de stad een potentiële brug over het station gerealiseerd kan worden.

Tot slot resteert nog de vraag: hoe gaat het IKDB straks om met het toch ook flinke woonprogramma? Een vraag die nog niet aan bod was gekomen en waar we tijdens de borrel, maar ook op een later moment nog graag over verder praten.

Presentatie Introductie IKDB: **WALTER STAM** (Gemeente 's-Hertogenbosch) / Presentatie Transformatie Grasso en relatie met de stad: **JEROEN VAN DE VEN** (TARRA architecten) / Rondleiding door de Grasso: **JEROEN VAN DE VEN, NIELS WALTERS** (TARRA architecten) en **ROBERT DE KLEIJN** (Bossche Investerings Maatschappij) / Presentatie Stedenbouwkundige opgave: **INGRID JANSEN** (Gemeente 's-Hertogenbosch) / Presentatie Ontwikkelingsopgave: **JAN NOORDA** (Lister Buildings) / Presentatie Ruimtelijk raamwerk: **ERIC FRIJTERS & WESLEY VERHOEVEN** (FABRICations.) / Dialoog met alle sprekers en het publiek: **DYLAN GROENENDIJK** (AM)

VISITE EN LEZING KRUITHUIS / 24 MEI

Vrijdag 24 juni waren we met 40 geïnteresseerde architectuurliefhebbers te gast bij het Museum Kruithuis, waar onlangs het ontwerp van Bierman-Henket is opgeleverd. Het tot museum herbestemde Kruithuis (het enige overgebleven kruihuismagazijn uit de tachtigjarige oorlog) is met veel respect gerestaureerd en de toevoegingen en aanpassingen die nodig waren voor haar nieuwe functie zijn zorgvuldig ontworpen. Zo zijn de oude leistenen van het dak en de oude vloerdelen hergebruikt in het horeca- en entreegedeelte, en is na veel historisch onderzoek een passende kleurenpakket samengesteld. **HARRY HULSHOF** van Kring Vrienden, de organisatie achter het museum, vertelde in zijn introductie over de relatie van de stichting met het Kruithuis en het proces wat ten grondslag lag aan deze herbestemming. **JOEP VAN AS** van BiermanHenket vertelde als projectarchitect van het Kruithuis over de ontwerpbeslissingen, de restauratie en de technische aspecten van het ontwerp. Met medewerking van Stef Broeders werden er vervolgens drie groepen door het pand rondgeleid. Een informatieve en gezellige middag op een prachtige unieke locatie in Den Bosch.

BAIPRAAI MOERASDRAAK / 20 JUN

Donderdag 20 juni vond in het prachtig decor van de binnenplaats van Museum Kruithuis de BAIPRAAI Moerasdraak plaats. De vijf sprekers gingen ieder vanuit hun eigen achtergrond in op de vraag welke rol het water heeft in de waterrijke stad 's-Hertogenbosch en hoe de leefomgeving daarmee kan worden vormgegeven. De sprekers waren:

FRANCIEN VAN DEN HEUVEL (Auteur van “'s-Hertogenbosch, eiland in een onmetelijke zee”) gaf een historishe uiteenzetting over de turbulente geschiedenis van de regio met het water. Door de geografische ligging bij de Maas en de vele beken die er samenkomen kampt de stad van oudsher met vele overstromingen. Het leidt tot een reeks aan waterlooppkundige aanpassingen, maar ook een uitgebreid systeem van noodhulp, veelal vanuit lokale initiatieven omdat er in het begin nauwelijks landelijk beleid was. Vanaf begin 19de eeuw veranderde dat langzaam, en volgde er aantal preventieve ingrepen, waaronder eind 19de eeuw het inpolderen door middel van droogpompen. Met het afsluiten van de Beerse Overlaat was de Moerasdraak dan eindelijk getemd.

MATTHIJS HOLLANDERS (landschapsarchitect van De Urbanisten): ging in op de waterkundige aspecten van de Gebiedspaspoorten Groen en Klimaatbestendig Den Bosch. Zij hebben deze gebiedspaspoorten in opdracht van de Gemeente 's-Hertogenbosch gemaakt om de actuele opgaven op het gebied van water, groen, ecologie en klimaatadaptatie integraal en per wijk in beeld te brengen en om bouwstenen aan te reiken om hier invulling aan te geven. Het blijkt dat de stad een grote diversiteit aan bodem en waterstructuren kent. Zo is de oude binnenstad op een bestaande zandrug gebouwd, maar zijn andere wijken opgehoogd met zand, en zijn delen ingepolderd. Het resulteert in een diversiteit aan paspoorten, met elke hun eigen uitdagingen en kansen, allemaal in kaart gebracht in het document Gebiedspaspoorten (wat te vinden is op de site van de gemeente, en de Urbanisten.) Deze zijn

ondergebracht in de volgende thema's: Voorkomen wateroverlast, Bescherming tegen overstromingen, Bestrijden droogte, Voorkomen hittestress, Verbeteren biodiversiteit en Leven met 't groen. Per wijk is dat in kaart gebracht.

SUSAN DINGARTEN (en **ANNEKE GALEMA**) (Waterschap Aa en Maas) hield een presentatie over de huidige rol, uitdagingen en ambities van het waterbeheer in stedelijke gebieden, welke een steeds grotere uitdaging vormen. Er was veel aandacht voor het belang van het beleid van bodem en watersturend ontwikkelen en het vinden van de noodzakelijke ruimte voor het water. In de stad is het van belang dat er zo wordt ingericht dat de sponswerking van de bodem optimaal benut kan worden als buffer voor drogere tijden, want watertekorten zijn minstens zo belangrijk als wateroverlast,

FRANSJE HOOIMEIJER (Associate Professor Environmental Technology & Design, TU Delft): Een presentatie over de interdisciplinariteit van de opgave van water en het stedenbouwkundig ontwerp. Hoe kunnen we, door vroegtijdig in het ontwerpproces een collaboratieve ontwerpbenadering toe te passen, de stedelijke waterveerkracht én de kwaliteit van onze leefomgeving verbeteren? Door middel van een historische tijdslijn nam ze ons mee in de verschillende fases van manipulatie van het natuurlijk water (en bodem)systeem, tot op het punt waar we nu zitten waar we de complete waterhuishouding kunnen beheersen en naar ons hand zetten. Maar is dat wel de juiste manier stelt ze, is het niet beter om meer met de natuurlijke omstandigheden te ontwerpen,

waar, wederom, veel meer aandacht is voor ontwikkelen vanuit de lokale eigenschappen van bodem en water.

MEGAN IN 'T VELD (Student Urban design aan Breda University of Applied Sciences) gaf een presentatie over haar project over de Binnendieze en van haar collega's Kyra de Graaff (Kooikersweg) en Renée Zijlstra (Buitendieze). Ze lieten van verschillende deelgebieden zien wat de kansen zijn van het water in de stad, door plekken te transformeren met water zodat ruimte komt voor onder andere verbinding, ontmoetingen, dwalen en ontdekken en biodiversiteit. Een inspirerende afsluiting waarin beeldend werkt gemaakt wat de potentie van de Moerasdraak voor de stad kan zijn.

Tijdens de borrel was er uitgebreid tijd om na- en met elkaar bij te praten.

VISITE CELSIUS / 25 OKT

Op vrijdag 25 oktober organiseerde het Bosch Architectuur Initiatief een boeiende excursie naar de vernieuwde wijk Celsius in Eindhoven. Deze wijk, ontworpen door **BURO LUBBERS** en **TARRA ARCHITECTUUR**, is onlangs bekroond met de prestigieuze ARC24 Stedenbouw Award. De excursie bood een unieke kans om meer te leren over de innovatieve transformatie van Woensel-West, een volksbuurt die met een mix van kleurrijke architectuur, levendige straatbeelden en een sterke gemeenschapszin een nieuw gezicht heeft gekregen.

Wandeling door Celsius

Na een warm welkom door programmamaker Joey van der Maat vanuit het BAI, begon de middag bij het opvallende Waaggebouw Woensel-West, een sculpturaal en kleurrijk cultuurhuis ontworpen door **NEXT ARCHITECTS**. Dit gebouw vormt het nieuwe hart van de wijk en symboliseert de fysieke en sociale herontwikkeling van Woensel-West. Onder leiding van Niels Walters (Tarra Architecten), Peter Lubbers en Joeri Sowka (Buro Lubbers) maakten we een wandeling door de wijk.

Tijdens de rondleiding werden de belangrijkste ontwerpprincipes en keuzes toegelicht. De nadruk lag op groene, autovrije woonhoven waar ontmoeten en spelen centraal staan. Het project past binnen de bredere visie van woningcorporatie Sint Trudo, gericht op diversiteit, zelfredzaamheid en verbinding tussen bewoners.

Opvallend was de focus op het behouden van de bestaande bewoners, in tegenstelling tot veel andere herontwikkelingsprojecten waarbij gentrificatie vaak tot verdringing leidt. Naast Celsius bracht de groep ook een bezoek aan Vredeoord, een ander project van Buro Lubbers. Hier konden deelnemers genieten van een herontwikkeld gebied waar duurzaamheid en groen de boventoon voeren.

De excursie gaf een inspirerend inblikje in hoe vernieuwende stedenbouw en architectuur de sociale en fysieke leefbaarheid van een wijk kunnen verbeteren. De combinatie van levendige woonomgevingen en sterke gemeenschapsgerichte visie maakt Celsius een voorbeeldproject voor stedelijke transformatie.

BAIPRAAT COÖPERATIEF WONEN / 07

Binnen ons jaarthema 'gemeenschappelijk wonen' hebben wij een BAIPraat georganiseerd om ons te laten informeren over de coöperatieve woonvorm; ook wel de 'derde weg' tussen kopen en huren genoemd. Coöperatief wonen staat in Nederland nog in de kinderschoenen, maar het aantal inspirerende projecten stijgt. Dit levert een nieuw proces én frisse typologieën op in de woningbouwopgave. Het vraagt nog veel pionierswerk van de betrokken partijen, maar gerealiseerde projecten laten zien dat het een bijdrage kan leveren aan de uitdagingen waarvoor we staan. Het biedt niet alleen mogelijkheden tot de ontwikkeling van meer woningen, maar het kan ook een wezenlijke rol spelen in het verminderen van eenzaamheid, stimuleren van sociale cohesie en eigenaarschap. Toch rijst ook de vraag of de wooncoöperatie haalbaar is op grote schaal en of deze woonvorm voor iedereen toegankelijk kan zijn.

We hadden Arie Lenkeek (schrijver Operatie Wooncoöperatie en conceptontwikkelaar ERA contour / Commongrounds), Sophie Gruijters (Boschgaard), Robin Beers (initiatief BUUR[N]), Simone van Raak (manager Wonen en Samenleven van woningcorporatie Zayaz) en wethouder Pieter

Paul Slikker (Portefeuille o.a. Wonen) uitgenodigd om vanuit hun expertise te komen vertellen. Merle Ebskamp begeleidde de avond vanuit het BAI en legde de volgende vragen neer om op te halen tijdens het panelgesprek na de presentaties:

Wat kan deze gemeenschapsgerichte woonvorm betekenen voor zowel de woonopgave als de sociaal-maatschappelijke uitdagingen van deze tijd? In hoeverre kan de woon-coöperatieve woonvorm bijdragen aan de woonopgave? En wat kan dit betekenen voor de gemeente 's-Hertogenbosch? Arie Lenkeek's presentatie droeg de titel 3 kamers, 3 sleutels. Hij gaf invulling aan de term coöperatief wonen met voorbeelden uit binnen- en buitenland. Daarbij legde hij uit hoe coöperaties samenhangen met de begrippen 'betaalbaarheid', 'zeggenschap' en 'collectieve kracht'. De betaalbaarheid van woningen wordt nu voorname-lijk bepaald door marktwerking. Dit is een van de oorzaken waarom woningen steeds duurder

7 NOV

worden. Bij coöperaties ontbreekt deze marktwerking. Bijna alle opbrengsten uit huur vloeien terug in de coöperatie. Dit geld wordt gebruikt voor onder meer de afbetaling van leningen, onderhoud en reserveringen. Hierdoor stijgen de huren van coöperatiewoningen minder snel dan bij klassieke huurwoningen waarin beleggers een belang hebben. Bovendien kan het kapitaal dat wooncoöperaties opbouwen, later worden ingezet om nieuwe coöperaties te starten. Historische gegevens uit binnen- en buitenland tonen aan dat dit systeem op de lange termijn goed werkt.

ARIE LENKEEK ziet kansen in het Nederlandse systeem van woningbouwverenigingen. Hij wijst op mogelijkheden om het zeggenschap terug te geven aan de bewoners. Maar hoe kan iedereen die zeggenschap wil hebben over de woning en woonomgeving, dat ook daadwerkelijk krijgen? En hoe schaal je de wooncoöperatie op tot een model dat toegankelijk is voor grote groepen? Het pionieren, zoals dat nu in Nederland gebeurt, vraagt veel energie en kennis van toekomstige bewoners. Dit is niet voor iedereen haalbaar, omdat het een luxe of een groot offer kan zijn. Het oprichten van beheercoöperaties biedt mogelijk een oplossing. Bij een beheercoöperatie wordt de complexe eerste fase van ontwikkeling uit handen genomen van de bewoners. Hierdoor hoeven zij

niet alles zelf te regelen en organiseren. Dit maakt het model toegankelijker voor een bredere en diverse groep bewoners.

SOPHIE GRUIJTERS, initiator en bewoner van Boschgaard, en Simone van Raak (Zayaz) vertelden over hun gezamenlijke avontuur in het pioniersproject Boschgaard. Dit project transformeerde een door kunstenaars gekraakt buurthuis in Den Bosch, onder begeleiding van woningcorporatie Zayaz, tot een circulair gebouwde coöperatieve woongemeenschap. In het begin was er een spanningsveld tussen de krakers en de klassieke rol van de corporatie als eigenaar van het pand. Dit leidde tot interne uitdagingen binnen Zayaz. Toch besloot de corporatie het traject te ondersteunen, omdat het aantoonbare meerwaarde bood op wijkniveau en maatschappelijke impact had. Het project ging verder dan het simpelweg toevoegen van woningen aan de voorraad. Er werd wijkgericht gebouwd, met een programma dat op de buurt was afgestemd. Voor Zayaz waren dit nieuwe ontwikkelingen, zowel op het gebied van circulair bouwen als eigenaarschap. Ze zagen hierin

een kans om een uniek project te realiseren. In het proces lag veel nadruk op samenwerking en op de verdeling van verantwoordelijkheden en besluitvorming. Uiteindelijk werd veel eigenaarschap bij Boschgaard zelf neergelegd. Deze kracht van het collectief was cruciaal voor het behalen van de ambities. Dit gold zowel op het gebied van duurzaamheid als voor de realisatie en het beheer van de woningen en de maatschappelijke ruimte. Zayaz bracht daarbij haar kennis van vastgoedrealisatie en exploitatie in. Aan het einde van de presentatie werden enkele lessen gedeeld. Zo werd voorgesteld dat de bestemmingsplanprocedure in toekomstige projecten beter bij de corporatie kan blijven liggen. Daarnaast functioneert een coöperatieve groep beter in de beginfase wanneer deze nog klein is.

ROBIN BEERS gaf een toelichting op het initiatief BUUR[N], een organisatie zonder winstoogmerk. Het doel van BUUR[N] is om inclusief, betaalbaar, duurzaam en gemeenschapsgericht wonen voor iedereen bereikbaar te maken. Zij signaleren dat wooncoöperaties in de aanloopfase vaak tegen een grote bottleneck aanlopen. Voor deze fase is namelijk zeer specifieke kennis nodig, bijvoorbeeld voor de financiering van projecten. BUUR[N] is daarom in gesprek met financierende partijen, zoals pensioenfondsen. Door dit op landelijke schaal

aan te bieden, willen zij bijdragen aan de realisatie van honderden coöperaties. Ook begeleiden ze bewonersgroepen bij het vormen van een sterke gemeenschap. BUUR[N] wil zowel zelf projecten initiëren als bestaande en nieuwe bewonersgroepen ondersteunen.

PIETER PAUL SLIKKER begon zijn presentatie met een verwijzing naar de meest primaire bouwstroom: gemeenschapsgericht bouwen, zoals dat 5000 jaar geleden in Nederland de basis vormde. Hij stelde de vraag of gemeenschapsgericht bouwen iets nieuws is of juist een terugkeer naar waar we vandaan komen. Volgens hem heeft het individueel wonen van de afgelopen jaren de sociale cohesie onder druk gezet. Hierdoor moeten we nu op wijkniveau geforceerd gemeenschapszin introduceren. Hij ziet een grote discrepantie tussen de vraag naar gemeenschapsgericht wonen en de realisatie ervan. Slikker wees ook op de uitdaging om gemeenschapsgericht wonen inclusief te maken. Dit mag niet alleen toegankelijk zijn voor de 'happy few'. Hij gaf als voorbeeld de Turkse samenleving, waar gemeenschappelijk wonen al een natuurlijk onderdeel van de cultuur is. Hier is een duidelijke vraag naar deze woonvorm. Volgens hem moet gemeenschapsgericht wonen ook mogelijk zijn in hoogbouw en binnen de bestaande woningvoorraad. Hij benadrukte dat

gemeenschapsgericht wonen meer is dan coöperatief wonen. Het moet breed toegankelijk zijn en gemengde groepen samenbrengen.

Op de vraag uit het publiek waarom deze woonvorm nog niet breed is uitgerold, antwoordde Slikker dat dit deels te maken heeft met het ingesleten patroon van individueel wonen. Hij gaf aan dat deze ontwikkelingen bij gemeenten nog in de kinderschoenen staan en veel tijd kosten. Toch wordt de urgentie van dit vraagstuk steeds meer erkend.

Tijdens het panelgesprek werden vragen gesteld door zowel Merle Ebskamp (moderator) als het aanwezige publiek. Een van de

onderwerpen was of de maatschappelijke voordelen van een wooncoöperatie aantoonbaar zijn. Volgens Arie is dat zeker het geval. Hij noemde bijvoorbeeld de lagere woonlasten, waardoor mensen meer tijd hebben voor gemeenschapsgerichte activiteiten. Sophie benadrukte de kracht van het collectief, vooral op het gebied van zorg en opvang. Binnen hun coöperatie zijn hierover duidelijke afspraken gemaakt om dit goed te laten functioneren. Verder werd er uitgebreid gesproken over hoe coöperaties

gemengde bewonersgroepen kunnen samenstellen.

Het panel gaf aan dat het belangrijk is om de maatschappelijke voordelen van wooncoöperaties op grote schaal te benutten in Nederland. De vraag hoe dit gerealiseerd kan worden, leidde tot een discussie over de uitdagingen rondom grondverwerving en financiering. Hiervoor zijn veranderingen in het huidige beleid nodig, zowel op landelijk als gemeentelijk niveau. Deze veranderingen kosten echter tijd. Ook Nederlandse banken en pensioenfondsen moeten nog beter bekend raken met deze woonvorm. Bij de Duitse burens is men hier al veel verder in, en daar ligt de drempel een stuk lager. Het panel adviseerde om inspiratie op te doen in Duitsland en tegelijkertijd een eigen Nederlandse invulling te geven aan deze mogelijke derde bouwstroom.

Tot slot werd er nog kort gesproken over Den Bosch in relatie tot wooncoöperaties. Vanuit zowel het panel als het publiek kwam naar voren dat er in Den Bosch grote behoefte is aan gemeenschapsgericht wonen. In de zaal waren al enkele initiatiefnemers aanwezig. Tegelijkertijd werd opgemerkt dat dit niet vanzelf van de grond komt. De wethouder gaf aan dat de gemeente tijd nodig heeft om een geschikte context te scheppen. Ook hier kwam de uitdaging van opschalen opnieuw naar voren. Sophie Gruijters sloot af met een oproep om vooral goed naar elkaar om te kijken en zorg te hebben voor elkaar. Of je nu wel of niet in een wooncoöperatie woont: de waarden waarop het principe is gebaseerd, zijn belangrijk voor iedereen.

Na de presentaties werd tijdens de borrel nog uitgebreid nagepraat tussen het publiek en de sprekers. Als vervolg op de BAI-praat organiseert het BAI een filmvertoning over De Warren en een bezoek aan Boschgaard.

BAIFILM & GESPREK SAMENWONEN

De filmvertoning 'Samenwonen: het verhaal van de Warren' in de Verkadefabriek, in aanwezigheid van Chandar van der Zande, was een leuke, maar zeker ook interessante avond. De documentaire vertelt het proces van de totstandkoming van het coöperatieve woongebouw in Amsterdam. Het biedt een mooie inkijk in het pionierswerk dat de groep moest verrichten om hun woongebouw te realiseren.

CHANDAR VAN DER ZANDE, een van de initiatiefnemers en voormalig voorzitter van de coöperatie, beantwoordde na de film de vele vragen uit het publiek. Het gesprek ging onder meer over de praktische zaken van het samenwonen, maar ook over de vele obstakels die de groep tegenkwam in het complexe speelveld van de Nederlandse regelgeving op het gebied van ruimtelijke ordening en financiering.

Hoewel de situatie voor startende coöperaties momenteel iets makkelijker lijkt te zijn, loopt Nederland nog ver achter op landen als Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, waar coöperaties een substantieel onderdeel van de woningvoorraad uitmaken. Chandar gaf aan dat de gemeente Den Bosch er goed aan doet om grond of kavels exclusief voor coöperatieve initiatieven uit te geven. De iets lagere inkomsten uit de grondprijzen betalen zich gemakkelijk terug in maatschappelijke winst door een leefbare, op maat toegespitste woonomgeving met collectieve functies.

Al met al was het een inspirerende avond binnen ons jaarthema 'Gemeenschapsgericht Wonen'.

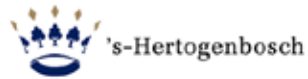

N, DE WARREN / 26 NOV

ICIAL SELECTION
itecture Film
al Rotterdam
2024

SUBSIDIENTEN:

HOOFDSPONSOREN:

SPONSOREN:

BIERMANHENKET - BURO KADE - HILBERINKBOSCH ARCHITECTEN -
MTD LANDSCHAPSARCHITECTEN - MWPO - TARRA ARCHITECTUUR EN STEDEBOUW

HET BOSCH ARCHITECTUUR INITIATIEF
WERD IN 2024 MEDE MOGELIJK GEMAAKT
DOOR DE FINANCIËLE BIJDAGEN VAN DEZE
PARTNERS